

Journal of **PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH**

PEDAGOGIK VA FILOLOGIK TADQIQOTLAR JURNALI

→ **QABUL FANLARI**

Pedagogik fanlar

Filologik fanlar

innopublication.com

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

**PEDAGOGIK VA FILOLOGIK TADQIQOTLAR JURNALI-ilmiy-uslubiy jurnali
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

Ushbu to'plamda “ **PEDAGOGIK VA FILOLOGIK TADQIQOTLAR JURNALI**” ilmiy-uslubiy jurnalining 2026-yil 8-soniga qabul qilingan maqolalar nashr etilgan.

Bosh muharrir: JUMAYEVA SANOBAR ABSAATOVNA - Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti, Pedagogika kafedrası dotsenti, Phd

Jurnal quyidagi sohalarda maqolalar qabul qiladi:

Pedagogika fanlari

Filologika fanlari

Jurnal tarkibidagi barcha maqolalarga **DOI** unikal raqami biriktirilib, Google Scholar, Zenodo, Open Aire, Sindex xalqaro ilmiy bazalarida indekslandi.

Jurnal materiallaridan professor-o'qituvchilar, mustaqil izlanuvchilar, doktorantlar, magistrantlar, talabalar, litsey-kollej o'quvchilari, maktab o'qituvchilari, ilmiy xodimlar hamda barcha ilm-fanga qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

Eslatma! Jurnal materiallari to'plamiga kiritilgan ilmiy maqolalardagi raqamlar, hisobotlar, ma'lumotlar haqqoniyligiga va keltirilgan iqtiboslar to'g'riligiga mualliflar shaxsan javobgardirlar

“INNOVATIVE PUBLICATION” MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATI

Methodology for Developing Research Skills in Preschool Children through Organizing Atelier Activities Based on the Reggio Approach

Eshkuziyeva Mohira Raimqul qizi

Senior Lecturer, Syrdarya Regional Center for Pedagogical Excellence

ABSTRACT

This article highlights the pedagogical potential of organizing atelier activities based on the Reggio approach to foster research skills in preschool-aged children. It analyzes aspects of the Reggio approach that focus on supporting child initiative, independent inquiry, experimentation, observation, questioning, and the expression of ideas through various mediums. The article outlines the organization of the atelier environment, the role of the educator, the methodology for the step-by-step development of children's research activities, and the expected outcomes.

Keywords

Reggio approach, atelier, preschool education, research skills, child initiative, research activity, pedagogical environment, observation, experimentation, creativity.

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etish orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.

Eshkuziyeva Mohira Raimqul qizi

Sirdaryo viloyati pedagogik mahorat markazi katta o'qituvchisi

ANNOTATSIYA. Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirishda Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Reggio yondashuvining bola tashabbusini qo'llab-quvvatlash, mustaqil izlanish, tajriba o'tkazish, kuzatish, savol berish va o'z fikrini turli vositalar orqali ifodalashga yo'naltirilgan jihatlari tahlil qilingan. Atelye muhitini tashkil etish, pedagogning roli, bolalarning tadqiqot faoliyatini bosqichma-bosqich rivojlantirish metodikasi hamda kutiladigan natijalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Reggio yondashuvi, atelye, maktabgacha ta'lim, tadqiqotchilik

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

ko'nikmalari, bola tashabbusi, tadqiqot faoliyati, pedagogik muhit, kuzatish, tajriba, ijodkorlik.

KIRISH. Zamonaviy maktabgacha ta'limda bolaning intellektual va shaxsiy rivojlanishini ta'minlash bilan bir qatorda, uning mustaqil bilish faoliyatini tashkil etish, muammoli vaziyatlarni anglash, savol qo'yish, kuzatish, tajriba asosida ma'lumot to'plash va olingan natijalarni tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish alohida pedagogik ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur jarayonda bolaning tabiiy qiziquvchanligi va bilishga bo'lgan ichki ehtiyojini ta'lim jarayonining harakatlantiruvchi omiliga aylantirish muhim metodik vazifa hisoblanadi.

Maktabgacha yosh davri bolaning atrof-muhit hodisalarini bevosita kuzatish, predmet va jarayonlarning sababiy bog'liqligini aniqlash, tajriba orqali yangi bilimlarni egallashga bo'lgan ehtiyoji faol namoyon bo'ladigan davrdir. Shu sababli ta'lim jarayonini tayyor bilimlarni uzatishga emas, balki bolaning faol bilish va tadqiqot faoliyatini tashkil etishga yo'naltirish zarur. Mazkur nuqtayi nazardan Reggio yondashuvi alohida ilmiy-amaliy qiziqish uyg'otadi. Ushbu yondashuvda bola bilimlarni tayyor shaklda o'zlashtiruvchi subyekt emas, balki o'z bilimini faol ravishda quruvchi, atrof-muhitni tadqiq etuvchi va o'z tajribasini turli vositalar orqali ifodalovchi shaxs sifatida qaraladi. Reggio pedagogikasida atelye bolalarning ijodiy faoliyatini tashkil etish bilan cheklanmay, ularning kuzatish, tajriba, izlanish va refleksiv faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi maxsus pedagogik makon sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqotchilik ko'nikmasi maktabgacha yoshdagi bolaning bilish faoliyatida muayyan muammoni aniqlash, savol shakllantirish, taxmin ilgari surish, obyekt yoki hodisani kuzatish, tajriba o'tkazish, natijalarni taqqoslash, tahlil qilish va o'z xulosasini ifodalash imkonini beruvchi o'zaro bog'liq amaliy-intellektual harakatlar majmui sifatida talqin qilinishi mumkin.

Mazkur ta'rifdan kelib chiqib, maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik ko'nikmalarining quyidagi tarkibiy komponentlarini ajratish mumkin:

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

- **motivatsion komponent** — bilishga qiziqish, savol berishga ehtiyoj va yangi hodisalarni o‘rganishga ichki motivatsiya;
- **kognitiv komponent** — obyekt va hodisalarni kuzatish, taqqoslash, guruhlash, sabab-oqibat munosabatlarini anglash;
- **operatsion-faoliyat komponenti** — muammoni aniqlash, faraz ilgari surish, tajriba va amaliy sinovlarni amalga oshirish;
- **refleksiv-kommunikativ komponent** — olingan natijalarni anglash, o‘z faoliyatini baholash, xulosalarni og‘zaki, grafik, konstruktiv yoki badiiy vositalar orqali ifodalash.

Shunday qilib, tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirish faqat tajriba o‘tkazishni o‘rgatish bilan chegaralanmaydi. U bolaning “**savol — faraz — harakat — kuzatuv — natija — xulosa — refleksiya**” ketma-ketligidagi yaxlit bilish faoliyatini tashkil etishni nazarda tutadi.

Reggio yondashuvining muhim konseptual xususiyatlaridan biri — bolaning kompetent va faol subyekt sifatida e’tirof etilishidir. Bunda pedagogik jarayon bolaning qiziqishlari va tashabbuslari asosida quriladi. Pedagog bolaning faoliyatini bevosita boshqaruvchi emas, balki uning tadqiqot jarayonini qo‘llab-quvvatlovchi hamkor sifatida ishtirok etadi. Atelye esa mazkur yondashuvning amaliy jihatdan namoyon bo‘lishiga xizmat qiluvchi muhit sifatida qaraladi. Unda turli tabiiy, badiiy, konstruktiv va qayta ishlanadigan materiallarning mavjudligi bolaga o‘z g‘oyalarini tajriba orqali tekshirish imkonini beradi.

Atelye faoliyatining tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirishdagi metodik imkoniyati quyidagi mexanizm orqali namoyon bo‘ladi:

qiziqishning paydo bo‘lishi → muammoli vaziyat → savolning shakllanishi → faraz → material va usulni tanlash → tajriba → kuzatuv → natijani qayd etish → muhokama → xulosa → yangi savol.

Ushbu bosqichli jarayonning muhim jihati shundaki, tadqiqot yakuniy javob bilan tugamaydi. Olingan natija yangi savol yoki yangi muammoning yuzaga kelishiga asos

bo'lishi mumkin. Bu esa bolaning tadqiqotchilik faoliyatini uzluksiz rivojlantirish imkonini beradi.

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etishda metodik jarayonni shartli ravishda to'rt bosqichga ajratish mumkin.

1. Muammoli-qiziqtiruvchi bosqich – mazkur bosqichda bolaning tabiiy qiziqishidan kelib chiqadigan muammoli vaziyat yaratiladi. Pedagog tayyor savol yoki javobni taqdim etish o'rniga bolaning o'z savolini shakllantirishiga imkon beradi.

Masalan, atelyeda turli tabiiy materiallar — barg, tosh, yog'och, qog'oz va suv joylashtiriladi. Bolalarga:

“Ushbu materiallarning suvdagi holati qanday o'zgaradi?”

kabi muammoli vaziyat taklif etiladi.

Bunda asosiy maqsad bolaning tayyor javobni topishi emas, balki kuzatish obyekti va tadqiqot muammosini anglashidir.

2. Izlanish-eksperimental bosqich – ushbu bosqichda bolalar o'z farazlarini ilgari suradilar va ularni amaliy faoliyat orqali tekshiradilar. Pedagog faoliyatni nazorat qilishdan ko'ra, bolalarning mustaqil tanlovlarini qo'llab-quvvatlaydi.

Masalan:

- “Qaysi material suvda qoladi?”
- “Qaysi material suvni ko'proq shimadi?”
- “Nima uchun shunday bo'ldi?”
- “Buni yana qanday tekshirish mumkin?”

kabi savollar tadqiqot faoliyatini chuqurlashtiradi.

3. Interpretatsion-refleksiv bosqich – bolalar tajriba davomida olingan natijalarni o'zlariga qulay ifoda vositalari orqali qayd etadilar. Bu rasm, sxema, kollaj, belgilar, konstruksiya, og'zaki hikoya yoki boshqa ijodiy mahsulot ko'rinishida bo'lishi mumkin.

Mazkur bosqich Reggio pedagogikasidagi bolaning o'z fikrini turli “ifoda tillari” orqali namoyon etish tamoyiliga mos keladi.

4. Kommunikativ-xulosaviy bosqich – yakuniy bosqichda bolalar o‘z kuzatuvlari va xulosalarini guruh bilan baham ko‘radilar. Pedagog bolalarning fikrlarini solishtirish, dalillar asosida fikr yuritish va yangi savollarni shakllantirishga ko‘maklashadi.

Bu bosqichda “Nimani aniqlading?”, “Buni qanday bilding?”, “Sening taxmining tasdiqlandimi?”, “Yana nimalarni tekshirish mumkin?” kabi refleksiv savollardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyati orqali tadqiqotchilik ko‘nikmalarini samarali shakllantirish uchun quyidagi pedagogik shart-sharoitlarni ta’minlash zarur:

1. Tadqiqotga yo‘naltirilgan rivojlantiruvchi muhitni yaratish. Atelyeda bolaga mustaqil faoliyat yuritish uchun yetarli miqdorda va xilma-xil materiallar taqdim etilishi lozim.

2. Bola tashabbusini pedagogik jihatdan qo‘llab-quvvatlash. Bolaning savoli yoki farazi noto‘g‘ri deb baholanmasdan, uni tajriba orqali tekshirishga yo‘naltirilishi zarur.

3. Ochiq turdagi savollardan foydalanish. “Bu nima?” kabi reproduktiv savollardan ko‘ra, “Nima uchun?”, “Qanday qilib?”, “Agar... bo‘lsa nima bo‘ladi?” kabi izlanishga undovchi savollar ustuvor bo‘lishi kerak.

4. Tadqiqot jarayonini hujjatlashtirish. Bolalarning savollari, farazlari, faoliyat jarayoni va natijalarini fotosurat, yozuv, chizma va boshqa vositalar orqali qayd etish ularning rivojlanish dinamikasini kuzatish imkonini beradi.

5. Individual va jamoaviy tadqiqotni uyg‘unlashtirish. Bola avvalo o‘z farazini shakllantirishi, keyinchalik tengdoshlari bilan uni muhokama qilishi va umumiy xulosaga kelishi uchun sharoit yaratilishi lozim.

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etish metodikasining ilmiy-amaliy ahamiyati shundaki, unda maktabgacha yoshdagi bolaning tabiiy qiziquvchanligi tadqiqot faoliyatining boshlang‘ich manbai sifatida qabul qilinadi. Atelye muhiti esa mazkur qiziqishni amaliy izlanishga aylantiruvchi pedagogik vosita vazifasini bajaradi. Mazkur metodika orqali bolaning faqat alohida bilish operatsiyalari emas, balki

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

tadqiqotchilik faoliyatining o‘zaro bog‘langan komponentlari rivojlantiriladi. Natijada bola “bilimni qabul qiluvchi” pozitsiyasidan “savol qo‘yuvchi va javobni izlovchi” pozitsiyasiga o‘tadi.

XULOSA

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etish maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik jihatdan istiqbolli vositalaridan biridir. Mazkur jarayon bolaning qiziqishini aniqlash, muammoli vaziyat yaratish, savol va farazlarni shakllantirish, tajriba o‘tkazish, natijalarni qayd etish, muhokama qilish va xulosa chiqarish kabi o‘zaro bog‘liq bosqichlar asosida tashkil etilganda samarali natija beradi.

Tadqiqot natijasida shuni ta’kidlash mumkinki, atelye faoliyatining samaradorligi faqat uning moddiy jihozlanganlik darajasi bilan emas, balki bolaga tanlash, sinab ko‘rish, xato qilish, qayta urinib ko‘rish, savol berish va o‘z xulosasini mustaqil shakllantirish imkoniyatining yaratilishi bilan belgilanadi.

Shu bois Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etish metodikasini maktabgacha ta’lim tashkilotlarida tadqiqotchilikka yo‘naltirilgan ta’lim muhitini shakllantirishning pedagogik mexanizmlaridan biri sifatida qarash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Edwards C., Gandini L., Forman G. *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*. — Santa Barbara: Praeger, 2012.
2. Rinaldi C. *In Dialogue with Reggio Emilia: Listening, Researching and Learning*. — Routledge, 2006.
3. Gandini L. *The Atelier: A Conversation with Vea Vecchi*. — Reggio Children.
4. Vecchi V. *Art and Creativity in Reggio Emilia: Exploring the Role and Potential of Ateliers in Early Childhood Education*. — Routledge, 2010.

**THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE LINGUISTIC,
COGNITIVE, AND LINGUODIDACTIC COMPONENTS OF
ACADEMIC WRITING COMPETENCE**

Jo‘llyeva Sojida To‘xtamish qizi

Primary School Teacher, School No. 31, Termez District

Abstract

This article theoretically analyzes the content of academic writing competence based on linguistic, cognitive, and linguodidactic approaches. Academic writing is interpreted not merely as the ability to produce grammatically correct texts but as a complex competence encompassing mastery of the discursive norms of a particular academic community, logical organization of ideas, argumentation, working with sources, and expressing the author’s position. Based on Hyland’s views on academic discourse, Lea and Street’s academic literacies model, the methodology of teaching academic writing developed by Coffin and co-authors, as well as the works of Bailey, Korotkina, Chuykova, and Kolesnikova, the main components of this competence are systematized. The linguistic component encompasses lexical and grammatical norms and academic style; the cognitive component includes information analysis, synthesis, argumentation, and reflection; while the linguodidactic component covers the mechanisms for the step-by-step development of academic writing skills. As a result, a theoretical model aimed at defining the integrative structure of academic writing competence is proposed.

Keywords

academic writing, academic writing competence, academic discourse, academic literacy, linguistic competence, cognitive competence, linguodidactics, argumentation, written discourse, academic style.

**AKADEMIK YOZUV KOMPETENSIYASINING LINGVISTIK, KOGNITIV
VA LINGVODIDAKTIK KOMPONENTLARI NAZARIY ASOSLARI**

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

Jo‘llyeva Sojida To‘xtamish qizi

Termiz tumani 31- sonli maktab boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

sojidajolliyeva0@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada akademik yozuv kompetensiyasining mazmuni lingvistik, kognitiv va lingvodidaktik yondashuvlar asosida nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Akademik yozuv faqat grammatik jihatdan to‘g‘ri matn yaratish ko‘nikmasi emas, balki muayyan akademik hamjamiyatning diskursiv me‘yorlarini egallash, fikrni mantiqiy tashkil etish, dalillash, manbalar bilan ishlash va mualliflik pozitsiyasini ifodalashni qamrab oluvchi kompleks kompetensiya sifatida talqin etiladi. Hylandning akademik diskurs haqidagi qarashlari, Lea va Streetning akademik savodxonlik modeli, Coffin va hammualliflarning akademik yozuvni o‘qitish metodikasi, Bailey, Korotkina, Chuykova va Kolesnikovalarning ishlari asosida kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismlari tizimlashtiriladi. Lingvistik komponent leksik-grammatik me‘yorlar va akademik uslubni, kognitiv komponent axborotni tahlil qilish, umumlashtirish, argumentatsiya va refleksiyaning, lingvodidaktik komponent esa akademik yozishni bosqichma-bosqich shakllantirish mexanizmlarini qamrab olishi asoslanadi. Natijada akademik yozuv kompetensiyasining integrativ tuzilmasini belgilashga qaratilgan nazariy model taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: akademik yozuv, akademik yozuv kompetensiyasi, akademik diskurs, akademik savodxonlik, lingvistik kompetensiya, kognitiv kompetensiya, lingvodidaktika, argumentatsiya, yozma nutq, akademik uslub.

Kirish. Zamonaviy oliy ta’limda akademik yozuv talabani ilmiy va kasbiy tayyorgarligini belgilovchi muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. U faqat grammatik jihatdan to‘g‘ri matn tuzish emas, balki ilmiy fikrni mantiqiy ifodalash, dalillash, manbalarni tahlil qilish va mualliflik pozitsiyasini shakllantirishni ham qamrab oladi. Shu bois akademik yozuvni lingvistik, kognitiv va lingvodidaktik jihatlarining integratsiyasi sifatida talqin qilish zarur. Lingvistik komponent akademik

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

leksika, grammatik me'yorlar, uslub va matn yaxlitligini; kognitiv komponent tahlil, sintez, umumlashtirish, argumentatsiya va refleksiyaning; lingvodidaktik komponent esa ushbu ko'nikmalarni tizimli va bosqichma-bosqich shakllantirish usullarini ifodalaydi. Hyland, Lea va Street, Coffin va hammualliflar, Bailey, Korotkina, Chuykova va Kolesnikova tadqiqotlari akademik yozuvning murakkab, ko'p komponentli tabiatini asoslash imkonini beradi. Mazkur maqolaning maqsadi akademik yozuv kompetensiyasining nazariy asoslarini tizimlashtirish, uning asosiy tarkibiy qismlarini aniqlash va ular o'rtasidagi funksional bog'liqlikni yoritishdan iborat.

Asosiy qism. Akademik yozuv kompetensiyasi oliy ta'lim sharoitida talabanning ilmiy axborotni qabul qilish, qayta ishlash va muayyan akademik me'yorlar asosida yozma shaklda ifodalash qobiliyatini belgilovchi murakkab tuzilma hisoblanadi. Uni faqat grammatik jihatdan to'g'ri matn yaratish ko'nikmasi bilan chegaralash mazkur kompetensiyaning mohiyatini to'liq ochib bermaydi. K. Hyland akademik yozuvni muayyan fan sohasi vakillarining bilim yaratishi va ilmiy hamjamiyat doirasidagi o'zaro munosabatlarini amalga oshiruvchi diskursiv faoliyat sifatida ko'radi. Uning fikricha, fanlar o'rtasidagi tafovut nafaqat tadqiqot predmetida, balki bilimning yozma shaklda qanday ifodalanishida ham namoyon bo'ladi [1, 3–5-b.]. Shu jihatdan akademik yozuv kompetensiyasining lingvistik komponenti leksik-grammatik to'g'rilik bilan bir qatorda akademik uslub, terminologik aniqlik, matn koheziasini va kogerentligi, diskurs markerlaridan foydalanish hamda muallif pozitsiyasini lingvistik vositalar orqali ifodalash qobiliyatini qamrab oladi.

M.R. Lea va B.V. Street akademik yozuvni yanada kengroq – “akademik savodxonlik” nuqtai nazaridan talqin qiladilar. Ular oliy ta'limdagi yozuv faoliyatini tushuntirishda uchta yondashuvni – study skills, academic socialization va academic literacies modellarini farqlaydilar. Akademik savodxonlik yondashuvida yozuv tayyor qoidalarni egallashdan iborat emas, balki bilim, identifikatsiya, institutsional munosabatlar va muayyan akademik muhitdagi kommunikativ amaliyot bilan bog'liq

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

faoliyat hisoblanadi [4, 157–172-b.]. Bu yondashuv akademik yozuv kompetensiyasi-ning kognitiv jihatini tushuntirishda muhimdir. Chunki talaba matn yaratishdan oldin axborotni saralashi, manbalarni o‘zaro qiyoslashi, muammoni anglashi, dalillarni baholashi va o‘z ilmiy pozitsiyasini shakllantirishi zarur. Shundan kelib chiqib, kognitiv komponent tahlil, sintez, umumlashtirish, tanqidiy baholash, argument yaratish, sabab-oqibat munosabatlarini aniqlash va xulosa chiqarish kabi aqliy amallar majmuasi sifatida belgilanadi. S. Bailey akademik yozuv jarayonini rejalashtirish, tegishli manbalarni izlash, tanqidiy o‘qish, asosiy fikrlarni ajratish, konspektlashtirish, parafrazlash, manbalarni qiyoslash, paragraf tuzish va yakuniy matnni tahrirlash kabi o‘zaro bog‘liq faoliyatlardan tashkil topgan jarayon sifatida tashkil etadi [3, 1–45-b.]. Demak, akademik yozish bir martalik mahsulot yaratish emas, balki rejalashtirish – yozish – tekshirish – qayta ishlash bosqichlari orqali rivojlanadigan kognitiv faoliyatdir.

Akademik yozuv kompetensiyasining uchinchi tarkibiy qismi – lingvodidaktik komponent – yuqoridagi bilim va ko‘nikmalarni qanday shakllantirish masalasiga daxl-dordir. C. Coffin va hammualliflar oliy ta’limda talaba muvaffaqiyatga erishishi uchun umumiy akademik yozuv konvensiyalari bilan bir qatorda muayyan fan sohasiga xos yozuv talablarini ham egallashi zarurligini ta’kidlaydilar [2, 1–18-b.]. И.Б. Короткина ham akademik yozuvni oliy ta’limda maxsus o‘qitilishi lozim bo‘lgan faoliyat sifatida tadqiq etib, uning nazariy va metodik asoslarini tizimlashtiradi [5, 4–8-b.]. Н.И. Колесникова yondashuvida esa talaba oddiy konspektidan boshlab annotatsiya, referat, kurs ishi va dissertatsiyagacha bo‘lgan turli ilmiy matnlarni bosqichma-bosqich o‘zlashtirishi ko‘zda tutiladi [7, 259–285-b.]. Mazkur nazariy qarashlar asosida akademik yozuv kompetensiyasini lingvistik + kognitiv + lingvodidaktik komponentlarning integrativ birligi sifatida belgilash maqsadga muvofiq. Bunda lingvistik komponent “qanday yozish?”, kognitiv komponent “nimani va qanday fikrlash asosida yozish?”, lingvodidaktik komponent esa “bu qobiliyatni qanday shakllantirish?” savollariga javob beradi. Ushbu uch komponentning o‘zaro uyg‘unligi talabaning nafaqat me’yoriy

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

akademik matn yaratishi, balki mustaqil fikrlashi, dalillashi, manbalarni tanqidiy qayta ishlashi va o'z mualliflik pozitsiyasini shakllantirishiga imkon beradi.

Akademik yozuv kompetensiyasining mazkur uch komponentini o'zaro aloqada ko'rib chiqish uning rivojlanish mexanizmini aniqroq tushuntirish imkonini beradi. Xususan, lingvistik bilimning mavjudligi o'z-o'zidan sifatli akademik matn yaratilishini kafolatlamaydi. Talaba grammatik va uslubiy me'yorlarni bilishi mumkin, biroq manbalardagi qarashlarni tahlil qilish, ular o'rtasidagi munosabatni aniqlash va dalillangan mualliflik pozitsiyasini shakllantirish qobiliyati yetarli bo'lmasa, yaratilgan matn akademik diskurs talablariga to'liq javob bermaydi. Lea va Streetning akademik savodxonlik konsepsiyasida ham yozuv bilimni ifodalashning oddiy texnik vositasi emas, balki muayyan akademik muhitda ma'no yaratish bilan bog'liq murakkab amaliyot sifatida qaraladi [4, 157–172-b.]. Shu sababli akademik yozuvni o'rgatishda til me'yorlarini o'zlashtirish bilan tanqidiy va refleksiv fikrlashni rivojlantirish parallel olib borilishi lozim. Lingvodidaktik nuqtai nazardan esa akademik yozuv kompetensiyasi tayyor bilimlarni o'zlashtirish orqali emas, balki muntazam yozish faoliyati davomida shakllanadi. Coffin va hammualliflar akademik yozuvni o'rgatishda matn namunalari bilan ishlash, yozuv jarayonini bosqichlarga ajratish, muayyan fan va janr talablarini tushuntirish hamda feedback asosida qayta yozish amaliyotining ahamiyatini ko'rsatadilar [2, 1–18-b.]. Bailey ham rejalashtirish, manba izlash, tanqidiy o'qish, konspektlashtirish, parafrazlash va tahrirlashni akademik yozuv jarayonining o'zaro bog'langan bosqichlari sifatida yoritadi [3, 1–45-b.]. Mulohazalarga asoslanib akademik yozuv kompetensiyasini statik bilimlar majmui emas, balki lingvistik resurslarni kognitiv qayta ishlash va ularni muayyan akademik vaziyatda maqsadga muvofiq qo'llashga imkon beruvchi dinamik kompetensiya sifatida talqin qilishni taklif etamiz. Bunday yondashuvda kompetensiyaning shakllanganlik darajasi faqat matndagi grammatik xatolar soni bilan emas, balki argumentning izchilligi, manbalardan tanqidiy foydalanish, matnning diskursiv yaxlitligi, mualliflik pozitsiyasi va talabaning o'z

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

yozuvini mustaqil nazorat qila olish qobiliyati orqali ham baholanishi lozim. Bu esa keyinchalik akademik yozuv kompetensiyasini diagnostika qilish uchun kompleks mezonlar ishlab chiqishga nazariy asos yaratadi.

Xulosa. Akademik yozuv kompetensiyasining nazariy tahlili uning faqat til me'yorlarini egallash bilan cheklanmaydigan, lingvistik, kognitiv va lingvodidaktik komponentlar-ning o'zaro integratsiyasiga asoslangan murakkab kompetensiya ekanligini ko'rsatadi. Lingvistik komponent talabning akademik leksika, grammatik me'yorlar, ilmiy uslub, matn bog'liqligi va diskursiv vositalardan maqsadga muvofiq foydalanishini ta'minlasa, kognitiv komponent axborotni tahlil qilish, qiyoslash, umumlashtirish, dalillash, tanqidiy baholash va mualliflik pozitsiyasini shakllantirish jarayonlarini qamrab oladi. Lingvodidaktik komponent esa mazkur bilim va ko'nikmalarni izchil, bosqichma-bosqich va pedagogik jihatdan boshqariladigan faoliyat orqali rivojlantirishga xizmat qiladi. Tahlil natijalaridan kelib chiqib, akademik yozuv kompetensiyasini lingvistik bilimlarni kognitiv qayta ishlash va ularni muayyan akademik vaziyatda mustaqil, maqsadli hamda me'yoriy qo'llash qobiliyati sifatida talqin qilish maqsadga muvofiq. Bunday yondashuv akademik yozuv sifatini faqat grammatik to'g'rilik asosida emas, balki argumentatsiya, matn yaxlitligi, manbalardan tanqidiy foydalanish, mualliflik pozitsiyasi va reflektiv nazorat kabi mezonlar orqali ham baholashni talab qiladi. Shu tariqa, aniqlangan uch komponentning integrativ modeli akademik yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini ishlab chiqish va uning shakllanganlik darajasini diagnostika qilish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan manbalar ro'yxati

1. Hyland K. Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 2004. – 232 p. – DOI: 10.3998/mpub.6719.
2. Coffin C., Curry M.J., Goodman S., Hewings A., Lillis T.M., Swann J. Teaching Academic Writing: A Toolkit for Higher Education. – London; New York: Routledge, 2003. – 188 p.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026**

3. Bailey S. Academic Writing for University Students. – London; New York: Routledge, 2022. – 324 p.
4. Lea M.R., Street B.V. Student Writing in Higher Education: An Academic Literacies Approach // Studies in Higher Education. – 1998. – Vol. 23, No. 2. – P. 157–172.
5. Короткина И.Б. Теория и практика обучения академическому письму в зарубежных и отечественных университетах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Москва, 2018. – 36 с.
6. Чуйкова Э.С. Методическая система обучения академической иноязычной письменной речи студентов языковых специальностей в условиях российского высшего образования: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Москва, 2022. – 44 с.
7. Колесникова Н.И. От конспекта к диссертации: учебное пособие по развитию навыков письменной речи. – Москва: ФЛИНТА, 2018. – 288 с.
8. Umaralieva M. The impact of generative AI on EFL academic writing skills: a quasi-experimental study in Uzbekistan // Advances in Science and Education. – 2026. – Vol. 2, No. 07. – P. 48–55. – DOI: 10.70728/edu.v02.i07.011.
9. Xodabande I., Qosimov A., Umarova K. From assistance toward appropriation: an activity-theoretical perspective on ChatGPT-mediated academic writing among university students // Technology in Language Teaching & Learning. – 2026. – Vol. 8. – Art. 104746. – DOI: 10.29140/tltl.2026.104746.
10. Yangiboyeva I. T. Transforming generative AI into a cognitive scaffold: a Socratic-structured model for developing academic writing skills // International Scientific Innovation Research Conference. – 2026. – Vol. 3, Issue 2. – P. 30–34. – DOI: 10.5281/zenodo.19023075.
11. Turdibekova D. How generative AI is reshaping academic writing in Uzbekistan and around the world // Til va adabiyot ta'limi. – 2025. – № 5.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH**
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

TABLE OF CONTENTS | СОДЕРЖАНИЕ

1.	Methodology for Developing Research Skills in Preschool Children through Organizing Atelier Activities Based on the Reggio Approach Eshkuziyeva Mohira	3-8
2.	THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE LINGUISTIC, COGNITIVE, AND LINGUODIDACTIC COMPONENTS OF ACADEMIC WRITING COMPETENCE Jo‘lliyeva Sojida	9-15

